

הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע:

קול השופר מגלה מקור השפע שכולו רוחני שיורד ומתלבש כל יום בענינים גשמיים

|| הרה"ק ר' פנחס פרידמן ||

בצעדים מהירים, בפחד וברעדה, ברתת ובזיע, אנו מתקרבים לקראת ראש השנה של השנה החדשה הבאה עלינו לטובה, שנת ה' אלפים תשס"ט לבריאת העולם, אשר הקב"ה מלך המשפט יושב ביום זה על כס המשפט, וכל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון.

במאמר זה ברצוננו לברר וללבן מקחו של צדיק הרב הקדוש רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, שפתח לנו פתח אור בהיר כמציץ מן החרכים, להתבונן במצוה הגדולה של תקיעת שופר, שהוא קול פשוט בלי שום אותיות של דיבור, ובדרך אגב הרווחנו להבין העבודה גדולה המוטלת עלינו בראש השנה ובעשרת ימי התשובה.

השפע הרוחני מתלבש בשפע הגשמי

והנה לשון קדשו קצת מקוצר בתוספת ביאור:

"בנוסח זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים. להבין מהו הענין הזכירה והכתיבה אצל הבורא ברוך הוא, כי ידוע (איכה ג לח) מאתו לא תצא הרעות, אך כשהשפע נתקבל בעולם אזי נתקבל לכל אחד כפי כוחו, וכפי השגת יד המקבל כן תחול השפע עליו, אם בעת שהשפע בא לשרות עליו הוא עוסק במצוות אלקים ובתורתו, ומחשבתו תתהלך בטוב ובצדק, אזי תתלבש ותפעול השפע ההוא, הן לחיים או לטובה ולשלום ובני חיי ומזוני לאיזה דבר שירצה.

כי השפע לבד במהותה הוא חיונית פשוט ממקור החיים, נשתלח לברואי העולם לטוב להם, והחיונית היא תתלבש ותתפשט לכמה גוונים, לחיים ועושר וכבוד לחן ולתפארת. והנה כך הוא אם השפע הוא תפשישו ותדביקהו, וימצא כי מחשבתו משוטטת במדריגת אלקים, והנה אם ח"ו להיפוך הוא, אזי תתמשך השפע ההוא בחיצוניים ובמדריגת השפלים חס ושלום."

כלומר ה"קדושת לוי" מבאר לנו בזה מקרא שכתוב (איכה ג לח): "מאתו לא תצא הרעות והטוב", כי כאשר הקב"ה משפיע שפע לעולם הוא משפיע רק שפע רב טוב, אלא שהשפע הוא עדיין במקורו כולו רוחני ואין בו שום רע, ואחר כך יורד שפע רוחני זה בעולם הזה ומתלבש בכל מיני ענינים גשמיים. ועל זה אומר ה"קדושת לוי" כי ענין ירידת השפע בעולם הזה באיזה דבר גשמי יתלבש השפע, תלוי רק במצבם הרוחני של המקבלים.

וזהו שכתב: "אם בעת שהשפע בא לשרות עליו הוא עוסק במצוות אלקים ובתורתו, ומחשבתו תתהלך בטוב ובצדק, אזי תתלבש ותפעול השפע ההוא, הן לחיים או לטובה ולשלום ובני חיי ומזוני לאיזה דבר שירצה", אבל לעומת זה: "אם ח"ו להיפוך הוא", שבמקום לעסוק בתורה ומצוות הוא עוסק בהבלי עולם הזה,

חכמו ז"ל בענין הזמן שאדם נידון בו, כי במשנה (ר"ה טז) שנינו: "בראש השנה כל באי עולם עוברים לפני כבני מרון". אבל בגמרא (שם) מובא שיטת רבי יוסי שאומר: "אדם נידון בכל יום שנאמר ותפקדנו לבקרים".

אך לפי האמור יש לומר שאין כאן מחלוקת אלא אלו ואלו דברי אלקים חיים, כי בראש השנה אדם נידון כמה שפע רוחני יקבל לכל השנה, ואז הוא מקבל את השפע בשורשו הרוחני לפני שמתלבש בלבושו הגשמי בעולם הזה, אבל בכל יום עדיין אדם נידון, האם יזכה שהשפע הרוחני המיועד לאותו יום ירד בעולם הזה ויתלבש בלבוש הגשמי, כי אם הוא רשע הרי יותר טוב שישאר השפע בשורשו ולא ירד כלל.

ויש לפרש בזה דברי נעים זמירות ישראל (תהלים יט ג): "יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחווה דעת". כי כל יום יביע אומר ליום שבא אחריו, וכן כל לילה יחווה דעת ללילה שבא אחריו, לספר לו איך התנהג האדם ביום ובלילה שעבר, האם השתמש עם השפע הרוחני שירד ונתלבש בענינים גשמיים לעבוד בהם את ה', כי אז בודאי ראוי שגם ביום שלאחריו ירד השפע מלמעלה ויתלבש בגשמיות, אבל אם השתמש

החיונית להמשיך אותה לדברים טובים, ולא יתלבש השפע ההוא בחיצוניים".

נראה שה"קדושת לוי" נתכוון לבאר בזה מה שמבואר בספרים הקדושים, שבימים הנוראים אין ראוי להתפלל על עניני גשמיות כי אם על ענינים רוחניים, ומקור הדבר בתקוני זוהר (תיקון ו כב): "ויפן כה וכה וירא כי אין איש... כלוה צווחין בצלותין ביומי דכפורי ככלבים הב הב לנו מזונא סליחה וכפרה וחיי, כתבנו לחיים". וצריך להבין הענין בזה שאסור להתפלל על ענינים גשמיים.

ומבאר ה"קדושת לוי", כי היות שבראש השנה ועשרת ימי התשובה מתגלה מקור השפע בשורשו הרוחני, לכן אין ראוי אז להתפלל על הגשמיות, שהוא השפע הרוחני שיורד ומתלבש בענינים גשמיים שבעולם הזה, כי כעת השפע הוא בעולם יותר גבוה למעלה מכל עניני גשמיים, אלא צריך להתפלל על רוחניות וכבוד שמים, כי אז יתגלה שפע רב טוב בצורתו הרוחנית, ואחר כך במשך ימות השנה כבר ירד שפע זה ויתלבש בענינים גשמיים בעולם הזה.

על פי האמור מיישב ה"קדושת לוי" בסוף דבריו בדרך נפלא, המחלוקת שמצינו בדברי

"אזי תתמשך השפע ההוא בחיצוניים ובמדריגת השפלים חס ושלום".

הנה כי כן זהו פירוש הכתוב: "מאתו לא תצא הרעות והטוב", המושג של רע וטוב שהם שני הפכים אינו יוצא מהקב"ה, כי ממנו יוצא רק מקור השפע שהוא כולו רוחני ולא שייך בו כלל המושג של רע, אלא הכל תלוי במקבלים שהם ממשיכים את השפע הרוחני למטה בעולם הגשמי, הנה בהם תלוי באיזה אופן יתלבש השפע הרוחני בענינים גשמיים.

בעשרת ימי התשובה צריך לחשוב רק על רוחניות

על פי האמור ממשיך ה"קדושת לוי" בדברי קדשו, להזהיר אותנו להתפלל בעשרת ימי התשובה רק על ענינים רוחניים:

"והנה על כן בעשרת ימי תשובה, שאז תצא חיתוך השפע ונגזר אומר החיונית לכל אדם מהמקור החיים, אזי צריך האדם ליזהר שלא יהיה ח"ו מחשבתו בדברים הגשמיים, רק יהיה מחשבתו דבוק בהמקור החיים, כדי שישירה עליו

בהם לדבר עבירה הרי יותר טוב שהשפע ישאר במקורו הרוחני ולא ירד כלל.

השפע הרוחני בבחינת קול השפע הגשמי בבחינת דיבור

בהמשך דבריו מבאר ה"קדושת לוי", כי שורש השפע במקורו הרוחני הוא בבחינת "קול", לפני שמתצמצם ומתלבש באותיות "דיבור", אבל אחרי שיורד השפע הרוחני ומתלבש בענינים גשמיים, כי אז הוא בבחינת "קול" שנתלבש באותיות "דיבור":

"והנה כל ימות השנה, אזי יצא השפע הפשוט ההוא אשר ירד ביום ראש השנה בלא התאחזות, ובלתי נשפע עוד בה לבוש האותיות, אזי דבר יום ביומו תבוא ותלקט לילך ולהתלבש באותיות, להביא חיונית באותיות לחיים לכינה ושכל וחכמה, לכל מה שירצה לילך, ותלך אז כל השנה להתלבש בתוך בחינת הדיבור שהמה האותיות, ולכל מה שרוצה להמשיך השפע יכול להמשיך, רק שישמור האדם מאד שלא יהיה מחשבתו בדברים גשמיים, כדי שלא יתלבש השפע ההוא ח"ו בחיצונים...

אך שהשפע עצמו החיונית, בלתי ניכר בה עדיין האותיות, כי עדיין אינו בהתגלות הדבר, זולת שהוא כמוס בבחינת קול שהוא סוד עלמא דאתכסייא. והנה כשהשפע פשוט בא לעולם, הנה השפע ההוא כל מה שירצו המקבלים [יכולים] לקבל ממנו, מה שעד עתה לא היה מהות הדבר ההוא הנעשה מהשפע נתגלה בו, כי הוא חיונית פשוט, אמנם בבואה בהעתקה, שנעתקה מבחינת קול לדיבור, שהם אותיות שהוא סוד עלמא דאתגליא שהוא בחינת הכתיבה, אז הוא שיכול המקבל לקבל איזה דבר שירצה, רוצה מחיה בה באהבה לכל מה שירצה, רוצה מחיה בה ביראה, לכל מה שירצה תהיה השפע כוללת".

ביאור דבריו הקדושים, כי כאשר נתבונן על הצירוף הנפלא של הקול עם הדיבור, נראה שהקול הפשוט בלי חיתוך אותיות הוא השורש הרוחני של הדיבור, כי לפני שנתלבש הקול באותיות הדיבור הרי הוא קול פשוט בלי צמצום שאי אפשר להבין את תוכנו, ורק אחרי שנתצמצם הקול באותיות הדיבור אז אפשר להשיגו, באופן שאותיות הדיבור שואבות את כוחן וחיותם מהקול הפשוט, כי בלי קול אין שום אפשרות לייצר אותיות הדיבור.

נמצא לפי זה כי שורש השפע הרוחני שמתגלה בראש השנה ובעשרת ימי התשובה בגבהי מרומים, הנה הוא בבחינת קול שהוא השורש הרוחני של אותיות הדיבור, וכאשר יורד השפע הרוחני ומתלבש בענינים גשמיים שבעולם הזה, הנה הוא בבחינת אותיות הדיבור שהן רק לבוש להקול שמתלבש בהן.

לכן בראש השנה ובעשרת ימי התשובה, שהשפע הוא עדיין במקורו הרוחני בבחינת קול בלי דיבור, כי אז מכיון שעדיין לא נתלבש השפע בענינים גשמיים, יכול האדם להמשיך שפע רוחני זה בכל ענין גשמי שהוא צריך, כדי שיוכל לעבוד את ה' בהרחבת הדעת, אבל אחרי שכבר נתלבש השפע הרוחני בתוך לבוש גשמי כבר אי אפשר לשנותו.

העסק בתורה ותפלה יחוד קול עם דיבור

ועתה בא וראה, שלפי דבריו הקדושים יאיר לנו להבין, ענין התפלה שצריך האדם להתפלל על צרכיו בכל יום, ואנשי כנסת הגדולה תקנו לנו להתפלל בשמונה עשרה גם על הדברים הגשמיים הנצרכים לנו, כמו רפואה, פרנסה וכדומה, נקדים מה שמבואר בתקוני זוהר (הקדמה ג.) שצריך לכוון בתפלתו לייחד הקול עם הדיבור.

והנה הגם שהדברים שם בודאי מכוונים כלפי מעלה, אבל לפי דברי ה"קדושת לוי" יתכן לבאר ענין זה, כי היות שתכלית התפלה היא להוריד השפע ממקורו הרוחני שהוא בבחינת קול, כדי שירד למטה בעולם הזה ויתלבש בענינים גשמיים שהם בבחינת אותיות הדיבור, לכן צריך להתפלל לה' ולכוון לייחד הקול עם אותיות הדיבור, כי על ידי זה באתערותא דלתתא אתער עובדא דלעילא, שיתלבש השפע הרוחני שהוא בבחינת קול בשפע הגשמי שהוא בבחינת אותיות הדיבור.

וזהו גם כן ענין מצות לימוד התורה שהוא דוקא בקול ודיבור, כמבואר בגמרא (עירובין נד.): **"אמר ליה שמואל לרב יהודה, שיננא פתח פומיך קרי, פתח פומיך תני, כי היכי דתתקיים ביך ותוריך חיי, שנאמר כי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו מרפא, אל תקרי למצאיהם אלא**

קול בלא דיבור, שיתפשט השפע העליון ויוריד לכל העולמות ובכל המלאכים, וזהו הענין מהות תקיעת שופר, והנה כשהשפע יורד למטה נתלבשת בבחינת הדיבור, ואז נקרא כתיבה שבאה לתוך לבוש האותיות".

כאן מגלה לנו ה"קדושת לוי" ביאור נפלא, בהבנת הענין שצונו הקב"ה בראש השנה כפי שאנו אומרים בנוסח ברכת השופר: **"לשמוע קול שופר"**, כי היות שבראש השנה צריך להמשיך השפע במקורו כשהוא עדיין כולו רוחני בבחינת "קול", עוד לפני שירד בעולם הזה להתלבש בעניני גשמיות שהם בבחינת אותיות "דיבור", לכן צונו הקב"ה לתקוע בשופר שהוא "קול" פשוט בלי חיתוך אותיות הדיבור, כדי לעשות על ידי מצוה זו אתערותא דלתתא לעורר בזה אתערותא דלעילא, שישפיע לנו הקב"ה השפע הרוחני במקורו שהוא בבחינת קול פשוט בלי

קדושת לוי: בראש השנה מתגלה שורש השפע שהוא כולו רוחני בבחינת "קול" לפני שמתלבש באותיות הדיבור

במשך השנה יורד שפע רוחני זה ומתלבש בענינים גשמיים, שזהו בבחינת התלבשות הקול באותיות הדיבור

הרה"ק מרימנוב זי"ע: השפע הרוחני נקרא "מטר", שהוא ראשי תיבות מ'ראה ט'עם ר'יח שהם חלק הרוחני שבמאכל

כאשר יורד השפע הרוחני ומתלבש בענינים גשמיים שבעולם הזה הוא נקרא "גשם" על שנתגשם

אותיות הדיבור.

אמנם היות שתכלית השפע הוא שבסופו של דבר ירד למטה בעולם הזה, ויתלבש בענינים הגשמיים כלשון ה"קדושת לוי": **"לחיים או לטובה ולשלום ובני חיי ומזון"**, שאנו צריכים לעבוד בהם את ה', וירידה זו היא בבחינת התלבשות הקול באותיות הדיבור, הנה על ענין זה אנו מתפללים: **"וכתבנו בספר החיים"**, **"וכתוב לחיים טובים"**, כי התלבשות הקול באותיות הדיבור הוא בבחינת כתיבת האותיות בספר החיים.

"ראש השנה" ראשית השפע לפני שנשתנה לשפע גשמי

נראה כי דברי "קדושת לוי" הללו הם מקור נאמן, למה שביאר הגה"ק בעל "שפת אמת" (ר"ה שנת תרל"ב) מהות השפע שהקב"ה משפיע בראש השנה בלשון קדשו:

"ראש השנה, פירוש קודם התחלקות השפע להיות נשתנה, כי כשבא חיות ה' יתברך לעולם הזה תחת הזמן והטבע משתנה מרוחניות לגשמיות, וראש השנה הוא המקור וההתחלה קודם ההשתנות, כי במקורו הוא בלי ציור גשמי".

כלומר השם **"ראש השנה"** ביאורו, "ראש" הוא שפע בעודו בשרטו, ואילו "השנה" הוא מלשון שינוי, ולפי זה **"ראש השנה"** הוא, ראשית השפע בעודו במקורו הרוחני, לפני שיורד למטה ומשתנה מרוחני לגשמי, והרי זה ממש דברי ה"קדושת לוי" בענין קול השופר, שהוא השפע הרוחני טרם שנתלבש באותיות הדיבור שהוא הגשמיות.

ועתה בא וראה מה שמצינו בענין השפע הרוחני שיורד ומתלבש בשפע הגשמי, בדבריו הקדושים של ב"מנחם ציון" להרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע (דרושים לפסח דף פא.), שעמד על מה שמצינו בתורה שהגשם יש לו שני שמות, כי לפעמים הוא נקרא בתואר **"מטר"**

כמו שכתוב (דברים יא ד): **"ונתתי מטר ארצכם בעתו"**, ולפעמים הוא נקרא **"גשם"** כמו שכתוב (ויקרא כו ד): **"ונתתי גשמיכם בעתם"**.

וביאר בלשון קדשו: **"שהגשם כשיורד מן השמים נקרא מטר שהוא דבר רוחני, עד בואו לעולם הזה שאז הוא מתגשם"**. כלומר הגשם שיורד מן השמים לפני שיורד בעולם הזה הוא כולו רוחני ואז נקרא **"מטר"**, וכשיורד אחר כך בעולם הזה ומתגשם כי אז הוא נקרא **"גשם"** שהוא מלשון **גשמיות**. אך עדיין צריך ביאור, כי הן אמת שמבואר היטב הטעם שהשפע הגשמי נקרא בתואר **"גשם"** כי הוא מלשון **"גשמיות"**, אבל מדוע נקרא השפע הרוחני דוקא בתואר **"מטר"**.

מט"ר ראשי תיבות מ'ראה ט'עם ר'יח

ומה מאד שמחתי כמוצא שלל רב, שמצאתי השלמת דברי הרה"ק מרימנוב זי"ע בדברי תלמידו הגה"ק בעל "בני יששכר" ב"אגרא דכלה" (פרשת בשלח) על הפסוק: **"הנני ממטיר לכם לחם מן השמים"**. והנה לשון קדשו:

"שמעתי מפה קדוש כבוד אדמו"ר הרב הקדוש מהרמ"ם [מרימנוב] זצוק"ל, שדקדק למה אמר ממטיר, ולא אמר נותן או מוריד, ותירץ שהכוונה על רוחניות המאכל, שהוא מראה טעם ר'יח, שזה אינו מושג בגשם והוא ראשי תיבות מט"ר, והרחיב הענין במליצת דבריו הטהורים ואי אפשר להכילם במכתב".

ביאור דבריו הקדושים, כי כאשר נתבונן נשכיל שהחלק הרוחני של כל מאכל גשמי מורכב מג' דברים, שהם: א) המראה של האוכל, שזהו מראה רוחני שמתלבש בתוך המאכל הגשמי, ב) הטעם המיוחד של כל מאכל, שהוא טעם רוחני שמתלבש בתוך המאכל הגשמי, ג) הריח של המאכל, שהוא ריח רוחני שמתלבש במאכל הגשמי.

לכן כשהשפע הוא עדיין במקורו הרוחני הוא נקרא בתואר **"מטר"**, שכן **מט"ר** הוא הראשי תיבות של **מ'ראה ט'עם ר'יח**, שהוא החלק הרוחני לפני שירד למטה להתלבש במאכלים הגשמיים, אבל אחרי שכבר ירד למטה בעולם הזה ונתלבש בענינים גשמיים, הנה אז נקרא השפע בשם **"גשם"** על שם שנתגשם.

וזהו שמפרש הרה"ק מרימנוב זי"ע, כי מה שאמר הקב"ה על המן: **"הנני ממטיר לכם לחם מן השמים"**, רמז להם הקב"ה שהמן הוא כולו רוחני, ולכן הוא מורכב מג' דברים רוחניים שהמאכל מורכב מהם: **מ'ראה ט'עם ר'יח** שהראשי תיבות שלהם הוא **מט"ר**, וזהו: **"הנני ממטיר לכם לחם מן השמים" - ממטיר"ר** דייקא, כי המן מורכב רק מהחלק הרוחני בלי שום גשמיות.

ונראה שענין זה למד הרה"ק מרימנוב זי"ע, מתורת המגיד הקדוש הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע, כפי שמובא בשמו בהקדמה לספר "לקוטי אמרים":

"בכל מקום יש חיות הבורא ברוך הוא, כי בודאי יש בכל דבר טעם או ריח או מראה או אהבה או מידה אחרת, וכאשר נפשיט אותו דבר מן הגשמיות ונחשוב רק הרוחניות לבד, כגון הטעם או הריח וכיוצא בו, נראה בחוש שהוא דבר הבלתי מורגש בידים ועיני בשר, רק שהוא נרגש בהשגה לחיות ונשמת אדם לבד, אם כן בודאי הוא דבר רוחני וחיות הבורא ברוך הוא, שוכנת בדבר המגושם ההוא כנשמה בגוף".

החובה להחזיר השפע הגשמי לשרשו הרוחני

והנה כאשר נצרף לכך מה שלמדנו מדברי ה"קדושת לוי" וה"שפת אמת", כי בראש השנה

מתגלה רק השפע הרוחני במקורו לפני שירד בעולם הזה ומשתנה מרוחני לגשמי, נמצא כי בראש השנה מתגלה השפע הרוחני שהוא עדיין בבחינת "מטר", לפני שירד בעולם הזה ומתגשם בבחינת "גשם".

ויש לומר, שזהו ענין "ברכת הגשם" שמברכים בשמיני עצרת, כי אחרי עבודת ימים הנוראים וחג הסוכות, אנו כבר מוכנים להוריד השפע הרוחני ממקורו הרוחני שהיה שם בבחינת "מטר", כדי שירד בעולם הזה ויתלבש בעניני גשמיים בבחינת "גשם".

אחרי שזכינו ללמוד מדבריהם הקדושים של ה"קדושת לוי" וה"שפת אמת", שהשפע במקורו הוא כולו רוחני אלא שאחר כך הוא יורד למטה ומתלבש בעניני גשמיים שבעולם הזה, הבה נתבונן עתה מה שאנו למדים מדברי רבותינו הקדושים תלמידי הבעש"ט הקדוש ז"ע, כי העבודה הקדושה המוטלת עלינו היא, להחזיר שפע רוחני זה שירד למטה ונתגשם לשרשו הרוחני למעלה.

ענין זה אנו עושים על ידי שאנו משתמשים בכל הדברים הגשמיים לעבוד את ה', כמאמרם: "וכל מעשיך היו לשם שמים", כי אז עולה השפע בחזרה לשרשו ומקורו הרוחני, ויהיה השפע עוד יותר מתוקן ממה שהיה מתחלה לפני שירד למטה, מכיון שעל ידו נתמלא רצון הבורא יתברך שמו שהאדם יעבוד בהם את ה'.

כאשר נתבונן נשכיל להבין כי עבודה נפלאה זו היא בבחינת מצות "השבת אבידה", כי שפע רוחני זה שירד למטה בעולם הגשמי הוא בבחינת ירידה ונפילה מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, אלא שירידה זו היא בבחינת: "ירידה לצורך עליה", כדי שיעבוד האדם את הקב"ה עם כל עניני גשמיים, שאז יחזור השפע שנתגשם לשרשו הרוחני, ויהיה עוד יותר מתוקן ממה שהיה בתחילה כיון שעל ידו נתמלא רצון ה'.

"כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים"

בא וראה מה שכתב הרה"ק מרימנוב ז"ע ב"מנחם ציון" (דרושים לפסח דף פא). לפרש הפסוק בדברי הנביא (ישעיה נה י'): "כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים, ושמה לא ישוב כי אם הרוה את הארץ והולידה והצמיחה ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל, כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם, כי אם עשה את אשר חפצתי והצליח אשר שלחתי".

וצריך ביאור דקדוק הלשון: "ושמה לא ישוב", משמע מזה כי אחרי שירד הגשם הוא חוזר ושב למעלה, וביאר הענין בלשון קדש:

"והנה מדקדוק הלשון משמע, שאחר שהרוה את הארץ ישוב שמה, וביאור הענין, שהגשם כשירד מן השמים נקרא מטר שהוא דבר רוחני, עד בואו לעולם הזה שאז הוא מתגשם, ועל ידי כך הוא מוליד ומצמיח את הארץ שהזרעים נמשכים למעלה לשרשם, ועל ידי האכילה בכוונה נתעלה הרוחניות שבה אל המקום אשר שם היה אהלה בתחלה".

כלומר הגשם במקורו למעלה בשמים הוא שפע רוחני, ולכן למעלה בשרשו אינו נקרא גשם אלא מטר, וכבר למדנו לעיל מדברי ה"אגרא דכלה" (פ"ר בשלח) בשם הרה"ק מרימנוב ז"ע, שהשפע הרוחני נקרא בתואר מט"ר שהוא ראשי תיבות מ"ראה ט"עם ר"ח שהם חלק הרוחני שמתלבש במאכלים גשמיים. אולם כאשר המטר הרוחני משתלשל למטה בעולם הזה ומתגשם הוא נקרא בשם גשם שהוא לשון גשמי, ואחרי שהוא מתגשם הוא מוליד ומצמיח, וכאשר האדם אוכל את הלחם בכוונה הראויה, מתעלה הרוחניות שבה לשרשו כמו שהיה בתחלה.

וזהו פירוש הכתוב: "כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים", משורשו הרוחני להתלבש

בהגשמיים שבעולם הזה, "ושמה לא ישוב כי אם הרוה את הארץ והולידה והצמיחה ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל", כי אחרי התלבשות השפע הרוחני בגשמיים הוא חוזר לשרשו הרוחני, על ידי שהאדם מעלה את הפנימיות ואוכל בלתי לה' לבדו, "כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם, כי אם עשה את אשר חפצתי והצליח אשר שלחתי", כי כל מה שיוצא מפי הקב"ה הוא שפע רוחני שירד למטה להתלבש בגשמיים עולם הזה, והתכלית היא שנעלה את השפע בחזרה לשרשו הרוחני על ידי שנעבוד בהם את ה'.

ראוי לציין שרעיון קדוש זה מבואר גם בספר "רוח חיים" (על מסכת אבות) להגה"ק רבי חיים מוולאז'ין ז"ע (פ"ב מ"ב):

"וכל מעשיך יהיו לשם שמים, על דרך

"גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ"

בענין זה מצינו רעיון נפלא בדברי המגיד הקדוש הרבי ר' דוב בער ממעזריטש ז"ע, בביאור מאמר חכמנו ז"ל (כתובות ה): "גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ". ובהשקפה ראשונה אינו מובן כלל, וכי מה ראו חז"ל להשוות מעשה צדיקים למעשה שמים וארץ? אך הביאור על זה כמו שכתב ב"יושר דברי אמת" (סימן יב) בשם המגיד המגיד הקדוש ממעזריטש ז"ע.

דהנה ידוע שבריאית שמים וארץ היתה בדרך ירידה והשתלשלות ממעלה למטה מרוחני לגשמי, כי מקודם נבראו העולמות

הקב"ה צונו "לשמוע קול שופר" קול בלא דיבור, כדי שנמשיך בזה השפע הרוחני בבחינת קול המגיד ממעזריטש ז"ע: עבודת האדם להחזיר השפע הגשמי לשרשו הרוחני על ידי שיעשה הכל לשם שמים לפני ראש השנה צריך להחזיר כל השפע משנה שעברה לשרשו הרוחני, כדי שנזכה להמשיך שפע חדש משנה זו "והחיות רצוא ושוב", אותו שפע חיות שהוא רץ למטה בעולם הזה, צריך לשוב לשרשו הרוחני בעולם העליון

הכתוב (משלי ג ו) בכל דרכיך דעהו, דהיינו שגם בתאוותיו הגשמיים יכוין לשם שמים, ואם כן שב והיה רוחני, כמו שכתוב כי כאשר ירד הגשם וגו' ושמה לא ישוב כי אם הרוה וגו' ולחם לאוכל וגו'. והנה הלשון משמע כי אם הרוה ואז ישוב, והענין כי כל הנאה, אם נותנין שבה והודאה למי שברא זה או מכיון לשם שמים, חוזרת השפע למעלה כביכול, תשלום מה שירד למטה וכאלו החזרנו לו יתברך, ובכך שב הגשם למקומו".

וזהו שאמרו חז"ל: "גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ", כי מעשה שמים וארץ הוא בבחינת ירידה מרוחניות לגשמיים, אבל מעשה צדיקים הוא לעשות מגשמיים רוחניות, ולהחזיר את כל הבריאה הגשמיית לשרשה הרוחני, ובאמת כך היה רצון הבורא יתברך שמו שברא שמים וארץ מרוחני לגשמי, כדי שיבוא הצדיק ויחזיר העולם הגשמי לשרשו הרוחני עכ"ל.

ויש לומר כי זהו ביאור הפסוק (יחזקאל א יד): "והחיות רצוא ושוב". פירוש, החיות שהקב"ה משפיע לעולם הזה מלמעלה למטה הוא בבחינת "רצוא ושוב", כי מקודם יורד החיות והשפע במרוצה מלמעלה למטה בבחינת "רצוא", ואז כשירד השפע הרוחני הוא מתגשם בהיותו מתלבש בענינים גשמיים שבעולם הזה, והתכלית בזה הוא "ושוב" שיבוא האדם ויחזיר השפע מלמטה למעלה מגשמי לרוחני.

כדי להמשיך השפע החדש צריך להחזיר השפע הישן

מכל זה נשכיל להבין העבודה הגדולה המוטלת עלינו לפני ראש השנה, כי היות שבראש השנה צריך להמשיך שפע חדש לכל השנה כמו שאמרו חכמינו ז"ל (ביצה טז): "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה". אולם הלא שפע זה שמתגלה בראש השנה הוא שפע רוחני בשרשו, שמטעם זה צונו הקב"ה לשמוע קול שופר, כי השפע הרוחני במקורו לפני שמתלבש בגשמיים הוא בבחינת קול לפני שנתלבש באותיות הדיבור.

הנה כי כן אנו צריכים מקודם לדאוג לכך שהשפע משנה שעברה יחזור לשרשו הרוחני, כי אם לא נחזיר השפע משנה שעברה לשרשו הרוחני, הרי זה בבחינת גזל שלקחנו השפע ולא החזרנו אותו לשרשו, ואז לא נוכל לקבל מהקב"ה שפע רוחני חדש, כדי שלא יפול שוב שפע רוחני זה מאיגרא רמא לבירא עמיקתא בעולם הגשמי, וישאר שם למטה בלי שנעלה אותו בחזרה לשרשו הרוחני.

לכן נתן לנו הקב"ה בסוף השנה חודש אלול שהוא חודש התשובה שלפני ראש השנה, כדי שבחודש זה על ידי מצות תשובה נשוב ונחזיר את השפע הגשמי מכל השנה שנשאר למטה לשרשו הרוחני, ועל זה מורה שם "תשובה" להשיב את השפע למקורו, ועל ידי זה נזכה שבראש השנה יחדש הקב"ה שוב את השפע הרוחני לכל השנה.

ויש לומר שמטעם זה תקנו חכמינו ז"ל לתקוע בקול שופר כל חודש אלול, והוא כדי לעורר אותנו בתשובה להחזיר השפע הגשמי לשרשו הרוחני, שאז בהיותו בשרשו הוא בבחינת קול שופר בלי התלבשות באותיות הדיבור, ועל ידי שנזכה להחזיר השפע הגשמי לשרשו הרוחני בחודש אלול, נזכה להמשיך שפע רוחני חדש בראש השנה לכל ימות השנה.

ענין זה רמז בשם החודש אלול שהוא ראשי תיבות (שיר השירים ו ג): א'ני ל'דודי ו'דודי ל'י, כי על ידי שבחודש אלול: "אני לדודי" - אני מחזיר את השפע הגשמי לשרשו הרוחני להקב"ה, כי אז "ודודי לי" - הקב"ה משפיע לי שפע חדש בראש השנה לכל ימות השנה, כדי שבמשך כל ימות השנה נחזיר שוב את השפע הגשמי לשרשו הרוחני.

אולם שלימות העבודה היא בראש השנה, שאז קוצב הקב"ה לכל הנבראים שפע חייהם מראש השנה ועד ראש השנה, וזהו הענין שאנו תוקעים בשופר בקול בלי דיבור, כדי להעלות בכך את כל השפע שזכינו לו במשך השנה לשרשו הרוחני, ועל ידי זה באתעוררות דלתתא אתער לעילא שישפיע לנו הקב"ה שפע רב טוב בשרשו הרוחני, ואחר כך במשך השנה על ידי תפלותינו בקול ודיבור אנו ממשיכים את השפע הרוחני שיתלבש בתוך הגשמיים, כדי שנוכל לעבוד בהם את ה' בבחינת: "וכל מעשיך יהיו לשם שמים".